23 DEKABR 2014
BƏLƏDİYYƏ SEÇKİLƏRİ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MƏRKƏZİ SEÇKİ KOMİSSİYASI

MÜŞAHİDƏÇİLƏR ÜÇÜN
YADDAŞ

“Müşahidəçilər üçün Yaddaş” Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən işlənib hazırlanmışdır.

Y A D D A Ş

Aktiv seçki hüququna malik olan, bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi günü (həmin gün də daxil olmaqla) 18 yaşına çatmış Azərbaycan Respublikasının hər bir vətəndaşı seçkidə müşahidəçi qismində iştirak edə bilər.

Məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyətsizliyi təsdiq olunmuş şəxslər aktiv seçki hüququndan məhrumdurlar.

Müşahidəçi Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK) və ya dairə seçki komissiyasında qeydiyyatdan keçir və ona müvafiq lövhəcik verilir. Mərkəzi Seçki Komissiyasında qeydiyyatdan keçən müşahidəçi respublika ərazisində yerləşən bütün seçki məntəqələrində, dairə seçki komissiyasında qeydiyyatdan keçən müşahidəçi isə qeydə alındığı seçki dairəsi ərazisindəki seçki məntəqələrində müşahidə apara bilər.

Səsvermə gününədək seçki komissiyasının iclaslarını müşahidə etmək istəyən müşahidəçi MSK-da qeydiyyatdan keçməklə xüsusi icazə almalıdır. Müşahidəçinin seçki günü seçki komissiyasının iclaslarını müşahidə etməsi üçün xüsusi icazə tələb olunmur.

Müşahidəçi seçki qanunvericiliyinin tələblərinə riayət etməli və müşahidə apararkən müvafiq lövhəcik onun üzərində olmalıdır. Lövhəcik şəxsiyyət vəsiqəsi və ya onu əvəz edən sənəd təqdim edildikdə etibarlı sayılır.

Azərbaycan Respublikasının Seçki Məcəlləsində olan bəzi əsas anlayışlar

Seçki hüququ – bələdiyyə üzvü seçmək və bələdiyyəyə üzv seçilmək hüququ, o cümlədən namizədlərin irəli sürülməsində, seçkiqabağı təşviqatda, seçki komissiyalarının işində, seçkilərin keçirilməsinin müşahidəsində (seçkilərin nəticələrinin müəyyən edilməsi də daxil olmaqla), səsvermədə və digər seçki hərəkətlərinin həyata keçirilməsində iştirak etmək.

Seçki hərəkətlərinin həyata keçirilməsində iştirak etmək hüququ olan şəxslər – qeydə alınmış namizədlər, məşvərətçi səs hüquqlu üzvlər, səlahiyyətli nümayəndələr, vəkil edilmiş şəxslər, müşahidəçilər, beynəlxalq (xarici) müşahidəçilər, kütləvi informasiya vasitələrinin nümayəndələri.

Müşahidə – məlumatların yığılması və onların qiymətləndirilməsi əsasında ekspert rəyinin hazırlanması.

Müşahidəçi – seçkilərin keçirilməsi zamanı seçkiləri müşahidə etmək üçün aktiv seçki hüququna malik Azərbaycan Respublikası vətəndaşının öz təşəbbüsü ilə, qeydə alınmış namizədlərin, siyasi partiyalar, siyasi partiyalar blokunun və ya onlar tərəfindən təyin edilən, qeyri-hökumət təşkilatlarının təşəbbüsü ilə Azərbaycan Respublikasının Seçki Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada müvafiq seçki komissiyasında qeydə alınmış şəxs.

Beynəlxalq müşahidəçi – seçkiləri müşahidə etmək hüququnu almış və xarici dövləti, xarici və beynəlxalq təşkilatı təmsil edən şəxs.

Seçici siyahıları – müvafiq seçki dairəsinin seçki məntəqəsi ərazisində yaşayan və seçki hüququna malik olan Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının siyahıları.

Seçki şikayəti – seçkilərlə əlaqədar sənədlərin, qərarların, hərəkətlərin (hərəkətsizliyin) nəticələrinin ləğv edilməsinə və ya bu nəticələrə yenidən baxılmasına yönəldilmiş müraciət.

DİQQƏT!

Yerli və beynəlxalq (xarici) müşahidəçilər eyni hüquqlara malikdirlər və eyni vəzifələr daşıyırlar.

Müşahidə aparılmasının prinsipləri:

- hər hansı bir namizədin və ya siyasi partiyanın mənafeləri naminə seçki prosesinə təsir göstərmək olmaz;
- müşahidə edilən hərəkətlərə aid olan bütün hallar və faktlar nəzərə alınmalıdır;
- müşahidə açıq aparılmalıdır;
- müşahidənin yekunları faktlara əsaslanmalıdır.

Müşahidəçilər aşağıdakı şərtlərə riayət etməlidirlər:

- *mətbuat azadlığına hörmət bəsləmək;*
- *öz peşə fəaliyyəti ilə məşğul olan kütləvi informasiya vasitələri nümayəndələrinin işinə mane olmamaq, namizədlərin, siyasi partiyaların və siyasi partiyalar bloklarının seçki kampaniyalarına müdaxilə etməmək və onu pozmamaq;*
- *seçkiqabağı təşviqat materiallarının yayılmasına mane olmamaq, onları məhv etməmək və korlamamaq;*
- *seçkiqabağı kütləvi tədbirlərin keçirilməsinə mane olmamaq;*
- *seçkilərin azad, sərbəst, dinc və mütəşəkkil keçirilməsi üçün seçki orqanları ilə və onların vəzifəli şəxsləri ilə əməkdaşlıq etmək;*
- *təzyiq göstərmək və ya bəxşiş təklif etmək yolu ilə, eləcə də digər qanunazidd üsullarla seçiciləri öz namizədliklərini irəli sürməyə və ya irəli sürməməyə, namizədliklərini geri götürməyə və ya geri götürməməyə, seçkiqabağı təşviqatda iştirak etməyə və ya iştirak etməməyə məcbur etməmək;*
- *namizədin dəstəklənməsinə yönəlmiş hərəkətlər etməmək;*
- *təzyiq göstərmək ilə və ya bəxşiş təkilf etmək yolu və ya digər qanunazidd üsullarla seçiciləri səs verməyə və səsvermədən çəkindirməyə sövq etməmək onların öz iradəsini azad və sərbəst ifadə etməsinə maneçilik törətməmək, səsvermənin*

gizliliyini saxlamaq və saxlanılmasına kömək göstərmək;

- *səlahiyyətli şəxslərə və müşahidəçilərə hörmət bəsləmək, onlarla əməkdaşlıq etmək;*
- *seçki komissiyalarının fəaliyyətlərinə əsassız müdaxilə etməmək, səsvermə və ya səslərin hesablanması prosesini pozmamaq;*
- *seçkilərin qanuni təsdiqlənmiş nəticələrinə hörmət etmək, seçkilərlə bağlı hər bir şikayəti səlahiyyətli orqana təqdim etmək və həmin orqanın bu şikayətlə bağlı qərarına riayət etmək;*
- *hədə-qorxu, böhtan xarakterli və ya zorakılığa çağıran çıxışlar etməmək və bu cür materialları yaymamaq;*
- *dövlət, bələdiyyə və digər ictimai resurslardan Seçki Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulmamış hallarda istifadə etməmək.*

DİQQƏT!

Yuxarıda göstərilən tələblərin pozulması Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalar Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulan məsuliyyətə səbəb olur.

YADDA SAXLA!

- ✓ Müşahidəçi aşkar etdiyi faktları müəyyən olunmuş qaydada və müvafiq akt tərtib etməklə rəsmiləşdirməlidir.
- ✓ İmkan daxilində həmin faktların rəsmiləşdirilməsinə maraqlı şəxslərin diqqətini cəlb etməlidir.
- ✓ Müşahidəçilər müşahidənin yekunlarına dair rəylərini Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədrinə, dairə və ya məntəqə seçki komissiyasının sədrinə təqdim etdikdə həmin rəy səsvermənin nəticələri və ya seçkilərin yekunları haqqında protokola əlavə edilməlidir.

Müşahidəçilərin aşağıdakı hüquqları vardır:

- səsvermə günü istədiyi vaxt müvafiq seçki məntəqəsinin səsvermə otağında olmaq;
- səsvermə günü seçki komissiyasının iclaslarını müşahidə etmək;
- seçici siyahıları ilə tanış olmaq;
- seçki məntəqəsi açılmazdan əvvəl məntəqə seçki komissiyasının icra etməli olduğu hərəkətləri müşahidə etmək;
- səsvermənin təşkili ilə əlaqədar təklif və iradlarla məntəqə seçki komissiyasının sədrinə və ya onu əvəz edən şəxsə müraciət etmək;
- seçicilərə seçki bülletenlərinin verilməsini və onların barmaqlarına mürəkkəbin çilənməsini müşahidə etmək;
- seçicilərin səsvermə kabinəsinə daxil olmalarını və oranı tərk etmələrini, bülletenlərin seçki qutusuna salınmasını müşahidə etmək;
- səsvermə otağından kənarda səsvermə prosesini müşahidə etmək, eyni zamanda daşınan seçki qutusunu müşayiət etmək;
- səs vermiş seçicilərin sayını hesablamaq;
- seçki qutusundan çıxmış seçki bülletenlərinin sayılmasını müşahidə etmək;
- səslərin sayılması və səsvermənin nəticələri haqqında protokolun doldurulmasını müşahidə etmək;
- səslərin paralel hesablanmasında iştirak etmək;
- müşahidənin nəticələrinə dair rəyin seçki komissiyasının protokoluna əlavə olunmasını tələb etmək;
- seçki komissiyalarının sənədlərinin surətlərini qanunauyğun çıxarmaq və ya almaq;
- seçicilərin səslərinin təkrar hesablanmasını müşahidə etmək;
- seçki sənədlərinin yuxarı seçki komissiyalarına göndərilməsini müşahidə etmək.

YADDA SAXLA!
Müşahidəçilərdən seçki məntəqəsinə gələcəkləri barədə MnSK-nı qabaqcadan xəbərdar etmələri tələb olunmur.
Seçki günü səsvermə otağında olan və seçki hərəkətlərinin həyata keçirilməsini müşahidə edən şəxslərin siyahısı məntəqə seçki komissiyasının katibi tərəfindən aparılır.

Müşahidəçilərə aşağıdakı hərəkətlər qadağan edilir:

- seçicilərə seçki bülletenləri vermək;
- seçicinin barmağını mürəkkəblə işarələmək və ya seçicinin barmağında mürəkkəbin olub-olmamasını ultrabənövşəyi lampa ilə yoxlamaq;
- seçiciyə kimə səs verəcəyi və ya kimə səs verdiyi haqqında sual vermək;
- seçicinin xahişi ilə onun əvəzinə seçki bülleteni alınması haqqında imza etmək;
- seçicinin xahişi ilə seçki bülletenini doldurmaq;
- seçki komissiyalarının həlledici səs hüquqlu üzvləri ilə birlikdə seçki bülletenlərinin hesablanmasında birbaşa iştirak etmək;
- seçki komissiyalarının işinə maneə törədən hərəkətlər etmək;
- seçicinin seçiminə təsir etmək və ya gizli səsverməni pozmaq;
- seçicilər arasında təşviqat aparmaq;
- bu və ya digər namizədin, siyasi partiyanın lehinə, yaxud əleyhinə yönələn və ya bu cür qiymətləndirilə bilən hərəkətlər və ya çağırışlar etmək;
- müvafiq seçki komissiyasının qərarlarının qəbul olunmasına müdaxilə etmək;
- seçicilərin suallarına cavab vermək (öz statusu ilə bağlı suallar istisna olmaqla).
- qanunla qadağan edilən digər hərəkətlər (hərəkətsizlik) etmək.

YADDA SAXLA!

Seçicinin öz iradəsini ifadə etməsinə təsir göstərməyə cəhd edən və gizli səsvermənin qaydalarını pozan yerli müşahidəçi MnSK-nın qərarı ilə seçki məntəqəsindən çıxarılır. Həmin müşahidəçinin qeydiyyatı onu qeydə almış seçki komissiyasının müraciəti əsasında müvafiq məhkəmə tərəfindən ləğv edilə bilər.

Müşahidəçinin səlahiyyət müddəti onun qeydə alındığı gündən başlayır və seçkilərin yekunlarının rəsmi dərc edildiyi gün bitir.

Müşahidəçilərin səlahiyyətlərinə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hallarda və qaydada da xitam verilə bilər.

Beynəlxalq müşahidəçi üçün qeydlər:

Beynəlxalq müşahidəçinin tərcüməçi xidmətinə ehtiyacı olarsa o, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada tərcüməçi ilə təmin edilir.

Beynəlxalq müşahidəçi Azərbaycan Respublikasının ərazisində olduğu müddətdə dövlətin mühafizəsi altına alınır. Seçki komissiyaları, dövlət hakimiyyəti orqanları və bələdiyyə qurumları ona zəruri kömək göstərməyə borcludurlar.

QEYD ÜÇÜN